

DEMOGRAPHIC TRANSITION AND THE BEGINNINGS OF THE NEW FAMILY BEHAVIOR IN EUROPE

Marta Sugareva

S u m m a r y

This article aims at acquainting the readers in Bulgaria with some basic formulation of the theories of population and family in the world. The author has no claim for innovation. The assumption is that in our country the problems of demographic transition and its links to the modifications in the family are not well known, and interpreted correctly. The aim of the article is to make up for this deficiency.

ДЕМОГРАФСКО РАЗВИТИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО ОТ ТРЕТАТА ВЪЗРАСТ

Мария Белчева

Социологическият подход в демографията и социалните науки предполага изучаването на демографските и социалните процеси да се извършва с оглед на специфичните им особености и проявления в отделните социални групи и категории. Този подход е особено важен, когато се търсят адекватни решения на социалните проблеми в обществото. Той позволява да се очертаят специфичните особености и проблеми на отделните жизненни цикли и на тази основа да се търсят комплексни решения, които да повишат ефективността на социалната политика.

В статията ще се спрем върху демографското развитие на третия жизнен цикъл. Обект на изследването са възрастните поколения в България, като за такива приемаме населението на 60 и повече години. Решението ни се основа на утвърдената от експерти на Световната здравна организация периодизация на втората половина на човешкия живот, а не на променящата се във времето възраст за пенсиониране: средна (зряла) възраст — 45—49 години; напреднала възраст — 60—74 години; старческа възраст — 75—89 години; дълголетници — 90 и повече години.

1. ИЗМЕНЕНИЯ В БРОЯ И ОТНОСИТЕЛНИЯ ДЯЛ

Измененията в броя и относителния дял на възрастното население ще проследим и анализираме въз основа на информацията от преброяванията на населението.

От 30-те години на миналия век, успоредно с увеличаването на населението в страната, се наблюдава процес на силно нарастване на броя на възрастното население — табл. 1.

Таблица 1
Население на 60 и повече години според преброяванията в страната

Година на преброяването	Население	Население на 60 и повече години			
		Общо	60–64	65–69	70+
1934	6 077 939	474 334	156 164	121 542	196 628
1946	7 029 349	672 855	263 595	172 342	236 198
1956	7 613 709	813 150	262 105	206 831	344 214
1965	8 227 866	1 089 108	381 862	288 217	419 029
1975	8 727 771	1 416 210	449 665	391 262	575 283
1985	8 948 649	1 588 971	554 343	306 648	727 980
1992	8 487 317	1 739 755	525 304	484 017	730 434
2001	7 928 901	1 770 024	440 768	455 040	874 216

Населението на 60 и повече години от по-малко от половин милион (474 хил.) през 1934 г. превишава милион само за 30 години (през 1965 г. е 1089 хил.) и достига през 2001 г. 1770 хиляди. За периода 1934–2001 г. населението на страната се е увеличило с по-малко от една трета (30,5%), а възрастното население е нараснало близо 4 пъти. Най-силно е нарастването на най-високата възрастова група, т.е. на най-възрастното население — населението на 60–64 г. се е увеличило 2,8 пъти, 65–69-годишните — 3,7 пъти, а населението на 70 и повече години — 4,4 пъти.

За периода между последните две преброявания (1992–2001 г.) населението на страната намалява с 558 хиляди. Намалява с 30 хил. и възрастното население. Измененията в отделните възрастови групи обаче са разнопосочни — намалява населението в двете по-ниски възрастови групи — с 85 хил. за 60–64 г. и с 29 хил. за 65–69 г., а със 144 хил. се увеличава групата на най-възрастните (населението на 70 и повече години).

Изключително интересни са измененията в броя на населението, в т.ч. и на възрастното население в градовете и селата.

Таблица 2
Население на 60 и повече години според преброяванията в градовете

Година на преброяването	Население	Население на 60 и повече години			
		Общо	60–64	65–69	70+
1934	1 302 551	110 530	38 550	28 277	43 703
1946	1 735 188	161 305	62 308	41 123	57 874
1956	2 556 071	226 814	77 675	58 651	90 488
1965	3 822 824	378 726	131 795	102 026	144 905
1975	5 061 087	585 780	194 162	155 683	232 935
1985	5 799 939	763 204	291 626	149 454	322 124
1992	5 704 552	905 959	298 387	254 845	349 234
2001	5 474 534	978 679	259 834	251 090	467 755